

en nieuw bouwen. Maar op het oude fundament. Niemand kan een ander fundament leggen dan hetwelk gelegd is, namelijk Jezus Christus.'

Eykman had heel wat angst moeten overwinnen toen hij die preek schreef ('Je weet niet hoe ik in de rats heb gezeten', zei hij tegen zijn collega Buskes¹) – hij was dankbaar voor de weerklank die zijn woorden al in Amsterdam vonden. In de weken die volgden, ging hij zijn preek elders herhalen en begin augustus liet hij haar door W. ten Have in Amsterdam uitgeven onder de titel: *Wij bouwen verder, maar op welke grondslag?* De tekst was toen evenwel aanzienlijk uitgebreid. Eykman was door Vorrink uitvoerig ingelicht over de voorgeschiedenis van de Nederlandse Unie; hij had ook van haar program kennis kunnen nemen. Fel sprak hij zich nu uit tegen de 'verloochenaars':

'Hoevelen zijn er zo in Nederland die nu niet meer eerlijk uitkomen voor hun gedachten over allerlei? Straks, als mogelijk de moeilijkheid weg is, dan weer wel. Dan natuurlijk weer wel. Dan doen ze het immers allemaal weer.'

Hoe is het mogelijk, al verloochenende aan het bouwen te slaan?

Is het niet beter, om over al dergelijke verloochening de nacht maar liever in te lopen en te schreien, te schreien over eigen lafheid of eigen slimheid? Zij is bovendien niet slim genoeg om de ander die gij misleiden wilt, te overtuigen –

die 'ander' was Seyss-Inquart.

'Ziet gij niet, landgenoten, aanpassers, bijkleurders, hoe gij staat te verloochenen al datgene wat u dierbaar was, sterker: dierbaar is, alleen . . . om voor u zelf en mogelijk voor ons volk wat lijden te ontgaan? Waarom kiest gij voor u en voor ons volk niet liever het lijden dat gij bovendien, als het moet komen, niet ontgaan kunt, ook door uw verloochening?'

De oude politieke voormannen hadden, betoogde Eykman, terecht hun actie afgebroken toen over onafhankelijkheid en Oranje niet meer mocht worden gesproken:

'Ik vraag mij daarom af, nadat Oranje en onafhankelijkheid als verboden in een programma achterwege moeten blijven wat men nu nog bedoelt als men nu toch nog spreekt over 'opvoeding in nationale geest'. Wat blijft er dan nog over dat typisch Nederlands is? Is dat de liefde voor de Veluwe bossen of voor de Kaasmarkt in Alkmaar of voor Artis zoals de kranten ons iedere dag althans op de fotopagina proberen bij te brengen? . . . Voorshands doen wij beter en men had beter gedaan om niet twee maanden maar veel langer te wachten, misschien jaren, aler men zich opmaakte om tot een Nederlandse Unie te geraken.'

¹ J. J. Buskes in: *Den vaderland getrouwe*, p. 95.